

DIRECTOR:
Dr. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ—JUD. TARNAVA MICĂ:

INSERATE:
Un șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
:: :: învoială :: ::

Unirea

REDACTOR:
Dr. AUGUSTIN POPA

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Foaie bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Distrămare

Ardealul înregistrează 1500 divorțuri pe lună

Gazetele au publicat de curând câteva date statistice, cari s'au pierdut în vâlmășugul zilelor. Deși sunt extrem de interesante. Și dureros de îngrijorătoare.

În anul 1928 au fost, în Ardeal, nu mai puțin de 13.000, zi treisprezece mii, procese de divorț, majoritatea judecată repede, soții consimțind reciproc la despărțire. Anul 1929 e și mai promițător. Până la sfârșitul lui August numără 11.000 cereri; aproupe 1500 pe lună. Va încheia deci cu cifra aproximativă de 17.000. Numai în Ardeal!

S'a calculat că pentru avuția națională această epidemie, din care avocații câștigă 50 milioane Lei, iar fiscul 10 milioane, reprezintă o pagubă de 50.000 zile de lucru, plus îngreunarea însemnată a judecătorilor supra aglomerate. Socota este impresionantă. Totuși supărător de incompletă și superficială. Căci adevărata, sguuitoarea importată a celor 17.000 procese residă tocmai în acea lature a lor care nu poate fi schimbată în Lei și în zile de lucru. Ele sunt doar morminte înfloritoare cari înghit mii de căminuri calde; prăpastii în cari se prăbușesc atâtea inimi zdrobite, atâtea visuri frânte, atâtea fericire pierdută. Și dincolo de pânsa articolilor de lege, în care se înfășoară acest val uriaș de elan sfârșit, răsar priviri speriate de copii cu vieți distruse, cu suflete sfâșiate înainte de vreme, biete jertfe nevinovate pe altarul ticăloșiei părinților.

Dar nu această risipă de fericire și spor de durere ne înduioșază. Ceeace trebuie să ne alarmez, să ne înspăimânte pe toți este distrămarea socială irezistibilă, pe care o aduce cu sine epidemia progresivă a divorțurilor. Tremură înseși temelile societății. Familia, primordiala celulă a corpului social, este greu atacată. Tot a treia, ori în cazul cel mai bun a patra căsătorie încheiată, poartă în sine germenii distrugerii. Este un termometru brutal această statistică, în care se reflectează toată frivolitatea concepțiilor de viață a zilelor noastre. Căsătoria se prăbușește din înălțimea sfințeniei tradiționale și se prefăce în târg murdar de interese, stăpânită de legea infamă a materiei și de capriciul cărnei.

Este vinovat de această criminală schimbare a concepțiilor, incalculabilă în urmări, statul, care a dus înaintea judecăților sale schimbăcioase contractul sacru al primei așezări sociale. Statul, care desparte pe toate motivele ridicole imaginabile, cuprinse în elastica formulă a „nepotrivirii de caracter“, în care încap tot așa de bine nepriceperea femeii la bucătărie, ca și vina bărbatului de a nu fi ajuns deputat.

Sunt vinovate, mari vinovate, și bisericile cari frâng legile evangheliei în fața patimilor omenești și despart ceeace Dumnezeu a împreunat pentru toată viață.

Răspunderea lor va fi mare foarte. Și în fața istoriei, și în fața lui Dumnezeu!

In slujba neamului

O întâmplare stranie — Educație morală, educație cetățenească — În atențiunea dlui secretar general dela Instrucție

de A. C. ALBINUS

Stranie întâmplare! Intr'atât e de stranie, încât n'ași povesti-o, de n'ași fi auzit-o din gura unui bărbat de toată încrederea.

Cazul dureros e următorul: Elevele dela o școală profesională din Ardeal s'au revoltat. Și revolta a fost atât de îndârjită, încât nu era chip de a se potoli. În urmă, directoara școlii a chemat într'ajutor poliția care, aplicând severe sancțiuni corporale, a reușit să pună capăt rebeliunii. Inspectorul care, probabil, a anchetat cazul, a fost „om de modă veche“. Aprecia rolul educativ al religiei. Dânsul, pentru a găsi izvorul răului, a întreat de educația religioasă ce se dă fetelor din institut. I-s'a răspuns că singură clasa întâie are parte de instrucție religioasă. Pentru celelalte clase, regulamentul școlilor profesionale nu prevede nici o oră de religie.

Purcezând din acest caz dureros, autoritățile bisericești vor trebui să pornească acțiunea pentru reîntronarea educației religioase în toate școlile cu caracter secundar. Acțiunea aceasta care, la dreptul vorbind, are și o lature pronunțat patriotică, nu credem să întâmpine greutăți insurmontabile.

În vremea care a trecut, credem, pentru totdeauna, situația noastră a fost cu mult mai grea. În vremea aceea, un inspector catehetic episcopal, abia după multe parlamentări putu să intre într'o școală de agricultură, pentru a constata, că religia e cu totul surghiunită din învățământul agricol. La o școală de mineri, cu toate insistențele nu s'a putut introduce nici barem o oră de religie. La școli de meserii și profesionale, biserica a fost nevoită să se mulțumească cu predarea religiei într'o singură clasă. La școlile normale din Ardeal, învățământul religios s'a redus la o singură oră în clasele superioare, deși învățătorul, după legea învățământului primar și normal, e catehetul oficial, și deși gimnasticii i-s'a putut da o întindere neobișnuită.

Dar, și în această epocă de adevărată teofobie, am înregistrat o victorie însemnată: reintegrarea învățământului religios în licee. Lupta demnă și curajoasă, inițiată de „Unirea“, purtată de toți factorii bisericii românești unite și secundată de acțiunea frățescă a bisericii ortodoxe, și-a atins scopul.

Azi, o acțiune de felul acesta ar avea mai mulți sorți de izbândă. Ministerul instrucțiunii are, acum, ferestrele larg deschise spre Ardeal. Și va asculta glasul care, de fapt, cere acces sănătății morale în învățământ.

Cerem deci cu toată insistența să se îndrepte greșala strecurată în orarul școlilor normale: să se introducă câte două ore de

religie în toate clasele acestor școli. Orarul de azi, în care încap patru ore de educație fizică și numai o singură oră de religie, e o sfidare a sentimentului religios al țerii.

Pe măsură ce se vor aduce legi speciale pentru reforma tuturor categoriilor de școli, studiul religiei va intra, credem, și în orarul școlilor din care, până acum, religia era izgonită. Dar și până atunci, e nevoie ca, barem pentru școlile din Ardeal, să se dea o decizie principială, în baza căreia la noi să se introducă învățământul religios în toate școlile. Căci noi l-am avut. Și, pe zi ce merge, tot mai mult se dovedește că, în vreme ce lipsa instrucției religioase în țara mamă e un rău, în provinciile alipite eliminarea religiei din școli este un dezastru.

Și, mai e și o altă lature a chestiunii, cea națională. Din școala profesională, de arte și meserii, de comerț, de mineri, din școala pentru conductorii tehnici, pentru P. T. T. și C. F. R. iese micul funcționar, industriașul, comerciantul, ceice vor forma clasa mijlocie a țerii. Și, lipsa creșterii religioase la această clasă constituie o primejdie dublă. Căci, mai ales la această clasă, prăbușirea sentimentului religios e urmată de prăbușirea sentimentului național. Educația morală și educația cetățenească nu se pot despărți.

Cât privește instrucția religioasă unită, e neapărată nevoie ca ministerul să numească, la propunerea corului nostru episcopal, un inspector de specialitate. Menirea acestuia va fi să îndrume și să controleze învățământul religios dela școlile de toate categoriile. El ar fi, pe lângă aceasta, organul de legătură între episcopat și minister. S'ar încunjura, în acest chip, dureroasele incidente de competență, de care n'a fost ferită biserica noastră nici sub guvernul actual, ale cărui intențiuni, de altcum, nu pot fi suspectate.

Implinirea acestor desiderate va constitui un pas fericit pe terenul educației religioase. Roadele mai îmbelșugate ale acestei educații se vor revărsa asupra țerii.

Sadoveanu despre Biblia românească. Ocupându-se în ultimul număr al revistei „Viața Românească“ din Iași de Psaltirea tipărită de curând la mănăstirea Neamțiu, în traducerea episcopului Nicodim, stărețul mănăstirii, d. M. Sadoveanu face și o seamă de aprecieri de ordin general asupra chestiunii textului cărților sfinte, cari e bine să fie cunoscute și de cititorii „Unirii“.

Cuvântul sacru, spune d. Sadoveanu în legătură cu Biblia, se cuvine să fie auzit în-

tr'un singur fel, în forma cea mai concisă și mai frumoasă. Chestia aceasta e mai însemnată decât marea majoritate a celor 2800 de legi, cari au fost votate de parlamentele ultimilor zece ani. Școala poate da instrucție; biserica dă educație; iar pentru colectivitățile pe cale de organizare aceasta din urmă e absolut indispensabilă... De mult, statele lumii civilizate si-au îndeplinit, față de popoare, datorita de a le da, în texte bune și ieftine, legea vieții morale.

La noi, guvernânții n'au crezut că trebuie să se preocupe de așa ceva. Dealtminteri, cum s'ar ocupa guvernânții, care sunt niște profani, când chiar Sf. Sinod al bisericii autocefale române stă în nepăsare și adormire față de această chestie, care, în definitiv, e singura chestie?

Cu toată dorința de a da texte noi și eficiente, la îndemâna mulțimii, Haret nu putea trece peste zidul chinezesc al Sf. Sinod... Nevoia unei reforme, a unei limpeziri a serviciului și a unui text desăvârșit al cărților sacre devine necesitate de stat. În textul oficial al Sf. Sinod obscuritățile, non-sensurile, crimele împotriva limbii furnică la fiecare pagină. —

Sunt cuvinte, cari — considerând autoritatea de mare scriitor a celui ce le spune — nu se poate să nu aibă cuvenitul răsunet în cercurile pe cari le privește.

Spre desființarea ministerului cultelor. Cu toate sforțările ce se depun din partea celor interesați, dănuirea pe mai departe a ministerului cultelor și artelor, desființat prin noua lege de reorganizare a ministerelor se pare că nu va putea fi atinsă. Se lucrează anume din greu pentru contopirea acestui minister cu cel al instrucției, respectiv al sănătății, și până la sfârșitul lui Decembrie lucrările acestea vor fi neapărat terminate.

În acest scop au avut loc la ministerul instrucției, mai multe consfătuiri în vederea înglobării la acest departament a serviciilor din ministerul cultelor.

Din informațiunile noastre rezultă că direcțiunea generală a cultelor naționale va trece

la ministerul instrucției, tot ca direcțiune generală.

În ceea ce privește învățământul seminarial el va fi înglobat în actuala direcțiune generală a învățământului secundar. Nu s'a ajuns încă la o înțelegere definitivă în privința academiilor teologice, care până în prezent au fost dependente de chiriariile respective, ministerul cultelor numai subvenționându-le. Se discută, dacă aceste academii să fie încadrate în învățământul secundar, sau în cel superior.

Actuala direcțiune a cultelor minoritare, e vorba să fie înglobată cu titulatura de serviciu al cultelor minoritare. Direcțiunea generală a artelor va rămâne tot direcțiune generală, având în atribuțiile ei chestiunile privitoare la conservatoarele de muzică și artă dramatică, școalele de arte frumoase și teatrele naționale.

Toate celelalte servicii vor fi trecute la ministerul sănătății și ocrotirilor sociale.

Din problemele pastorale

Preotul este și trebuie să fie părinte — Chestii de ale amvonului*)

Conferințele pastorale — ori cum le numim noi „sinoadele“ — sunt socotite între mijloacele cele mai potrivite pentru perfecționarea preoților, pentru progresul lor în cele spirituale.

Convenirile frățești din trecut ne-au adus totdeauna mângâieri sufletești și, bazat pe experiența trecutului, sperăm, că și dela această convenire ne vom depărta lămurii asupra unor chestiuni importante, ce aparțin sferei noastre de activitate și vom duce și o voie de muncă pastorală mai însuflețită.

Spune vechea mitologie, că Anteus, de câte ori atingea pământul, totdeauna primea puteri nouă. Și noi, convenind și schimbând idei și experiențe din viața pastorală, vom dobândi puteri și îmbărbătare unii dela alții ca să ducem mai departe lupta, să muncim mai intensiv în via Domnului, unde ne-a chemat

*) Publicăm acest cuvânt rostit la deschiderea unui sinod protopopesesc în toamna anului curent, pentru că socotim că ideile ce cuprinde pot folosi întregii noastre preoțimi.

N. R.

darul Său. — Apoi, de perfecționare în oficiul nostru de îndrumători ai sufletelor mai ales astăzi avem mare și arzătoare nevoie. Preoția a devenit azi o adevărată artă, foarte dificilă. Avem în fața noastră nu numai spiritul materialist al lumii, ci și greutăți specifice bisericii noastre, deci un motiv mai mult pentru strângerea rândurilor, pentru o acțiune comună și unitară, pentru un schimb de idei și experiențe în cerc frățesc.

*

Azi se cer dela un preot multe și înalte calități morale și intelectuale. Nu voiesc, să insist pe larg asupra lor, remarc numai câte una. Preotul e *părintele sufletesc* al credincioșilor. Deci înainte de toate e *părinte*. Nu intelectual rece — ca bunăoară un judecător, avocat, medic — fără inimă, fără simț față de durerile, necazurile, mizeriile credincioșilor săi, ci un tată care plânge cu cei ce plâng și se bucură cu cei ce se bucură. Un *părinte*, privit cu drag de copii, cu ochii umezi de moșnegi și neputincioși. Un *părinte*, și părintele nu-și execvează fiii, nu-i batjocorește, nu-i sfidează, nu-și răsbună, ci își jertfește interesele materiale proprii, pentru popor, ori pentru binele superior al bisericii.

Preotul apoi e: *părinte sufletesc!* Deci grija supremă a lui va fi: *sufletul credincioșilor săi*. Prin urmare pregătirea pentru sf. liturgie, pentru predică, sunt *mai importante* decât economia, afacerile de bani, chestiile politice ale preotului. Căci, oricât ar fi azi lumea de stricată, nu putem pune toată vina în cărca ei, ci o bună parte și pe noi preoții, cari în vestirea cuvântului suntem destul de *nepregătiți*. Multe cuvântări ale noastre sunt lucrări improvizate, anemice, fără vlagă și fără însuflețire, rostite după un șablon vechiu, fără nici o legătură cu nevoile actuale, cu viața de astăzi, cu moravurile de acum. Aceste cuvântări apar — de multeori — ca niște iatagane și buzdu-gane vechi, cu cari în ziua de astăzi nu mai poți ieși pe câmpul de luptă.

Să căutăm deci a aplica adevărul veșnic la viața reală a credincioșilor. Să ne pregătim bine în decursul săptămânii, tema din Dumineca viitoare să o medităm, studiem și apro-

□ □ Foia „Unirii“ □ □

Comemorarea dela Blaj

Cele mai vechi școli românești au împlinit 175 ani de existență *)

În lanțul de întâmplări cari stăpânesc preocuparea colectivă, cronicile istoriei vin și destăinuiesc o împlinire glorioasă; în vârtoarea frământării cotidiene, un jubileu de-o profundă semnificație istorică și morală, se va strecura desigur fără încrustarea ce i-se cuvine. Școlile din Blaj împlinesc, astăzi 11 Octombrie, 175 ani dela întemeierea lor; cele mai vechi școli românești, înscriu o existență care depășește toată puterea noastră de pătrundere.

În atmosfera dominată de faptele zilei, Blajul ne oferă un eveniment care se confundă cu însuși destinul istoriei; cetatea spirituală de pe malurile Târnavei, încrustează o aniversară menită să trezească vibrarea colectivă ca prăznuirea unei epepei mărețe. Nu există casă din Ardeal, în care a pătruns slova, care să nu simtă în această zi, imboldurile unui sentiment suprem de recunoștință, nu e așezare

*) Numărul dela 11 Octombrie c. al ziarului „Dumineața“ publică din peana dlui V. Munteanu, un bun cunoscător al Blajului nostru trecut și prezent, aceste șire omagiale, pe cari socotim a fi nimerit să le prezentăm și cetitorilor noștri. N. R.

care să nu fie animată de bucuria biruinții dela Blaj.

Ce au făcut aceste școli pentru descătușarea spirituală și politică a poporului român? Iată o întrebare la care orice răspuns este prea vag și lipsit de cuprinderea unei existențe atât de copleșitoare. Mai curând ne putem întreba, ce ar fi făcut Ardealul fără școlile Blajului și care i-ar fi fost soarta în ascensiunea civilizației? O astfel de întrebare este mai aproape de sensul pe care trebuie să-l atribuim acestor școli și ne ridică pe adevăratul pedestal de unde trebuie privită opera grandioasă a celei mai vechi instituții de cultură și educație.

Dar în existența școalelor din Blaj este ceva tainic și insesizabil pentru orizonturile noastre; de cei 175 ani, de belșug spiritual, rămân legate elanuri și năzuinți, pe cari generația de astăzi aproape că le-a părăsit și nu le mai pricepe rostul.

Aureola unei instituții

Focarele de lumină dela Blaj, s'au statornicit cu alte rosturi decât simple instituții de cultură oficială. Aici elevii n'au învățat carte numai pentru necesitățile unei cariere, iar dascălii n'au apărut la catedre, mânați numai de-o simplă obligație profesională. Îndrumarea a atins cuceriri mai înalte, școala a rămas pe temeiurile ei cele mai profunde.

În bătrânele săli, tineretul a primit cea

mai bogată înzestrare: pasiunea față de carte care este însăși baza culturii umane. Timp de aproape 18 secole, au dominat aceste străduinți ca cel mai măreț ideal, cei 175 ani poartă toată pecetea acestor avânturi cari au creiat aureola școlilor din Blaj. În ogorul gândirii, n'a existat nici o baricadă; rezervoarele spiritului, au fost lăsate să clocotească cristaline sub dogoreala celei mai pure culturi latine.

În această atmosferă, grijile și necazurile vieții cădeau pe al doilea plan și ele aproape că nu contau în fața nevoii imperioase de-a se adăpa mintea și sufletul. Au învățat carte la Blaj copii de țărani, cari se hrăneau numai cu „țipăul“ (pâinea neagră) pe care o căpătau dela darnicii vlădici și au renunțat la toate bucuriile vieții, cărturari străbătuți de toată cultura Europei, venind în modesta așezare, să răspândească din belșug binefacerea luminii și să răspundă unei misiuni istorice. Iată ceea ce un înțeles atât de adânc instituțiilor de cultură și educație de aici; iată toată explicația, că dela Blaj au răsărit caractere și oameni ca T. Cipariu, Maiorescu, Aron Pumnul și Șuluțiu.

Jertfele unor generații

Școlile din Blaj mai destănuiesc apoi și altceva: sacrificiu împins până la cea mai eroică renunțare. Nu va exista cronicar, care să poată ilustra istoria cu toate jertfele cari

fundăm. Iar după ce am lămurit bine chestiunea în minte și o cunoaștem temeinic, după ce am făcut aplicări la viața credincioșilor, să o predicăm, cu toată demnitatea, fiilor noștri sufletești.

Susținută predica și cu rugăciuni fierbinți, efectul nu va întârzia să se arate.

*

Oricâte greutăți am întâmpina în activitatea noastră pastorală, nu-i iertat să discutăm, nu-i iertat să ne dăm deoparte. Vorbe ca: așa e spiritul timpului, așa e lumea, nu te poți opune curentului, — nu sunt vorbe cari pot fi îngăduite unui preot catolic! Catholicismul este o energie, care se aruncă în învâlmășala luptei moderne, este o putere care prinde roata carului ce aleargă și o duce acolo unde el vrea. Deci la muncă și la luptă, fiecare în ogorul unde l-a așezat providența.

Suntem datori cu această muncă de înălțare morală a poporului și pentru binele patriei noastre, căci fără moravuri curate nu este adevărată unificare sufletească, nu e refacere, nu e păstrarea patrimoniului scump, câștigat prin imense jertfe sângeroase.

Nimeni să nu lipsească deci a fi la înălțime în munca ce i-se cere, spre binele sfintei biserici și a scumpului nostru popor!

Preotul Emil Tătar.

Din înfrângerile bolșevismului. Rând pe rând, tovarășii din Rusia se prefac din roșii stacojii ce au fost, în simpli cetățeni suri, cari tare samănă a burjuii. Viața, cu legile și nevoile ei inexorabile, înfrânge una câte una svăpăierile fanteziei lor exaltate. Una din țințele lor de căpetenie: sfărmașia bisericii, a dat faliment. Viața religioasă în Rusia a luat avânt nou, neașteptat. Se deschid școlile teologice, se clădesc biserici, literatura religioasă e în plin progres. Iar tovarășii nu și-au putut deschide pînuita universitate de propagandă antireligioasă, pentru că n'au putut aduna din toată Rusia, nici numărul minimal de studenți. Pe deasupra propaganda diferitelor secte, tot religioasă și ea, baptiste în prima linie, este așa de intensă, încât sovietele alarmate nu știu ce măsuri s'ar putea lua împotriva lor.

Infrângerea e și mai rușinoasă pe teren economic. Aici adoptă pe deantregul metodele burgheze. Așa, de pildă, cea mai nouă decizie a „Comitetului executiv“ schimbă complet structura întreprinderilor economice ale sovietelor. Până acum ele erau conduse de frunțașii organizațiilor comuniste. Noua decizie interzice organelor partidului și sindicatelor orice amestec în activitatea tehnică de producție a administrației fabricilor. Politica trebuie să dispară din producția industrială. Directorii întreprinderilor, cari obțin puteri dictatoriale, vor fi singuri răspunzători de împlinirea problemelor de producție. Ordinele trebuie executate de toți funcționarii și muncitorii, chiar dacă ei ocupă locuri importante în organizațiile partidului comunist sau în organizațiile sindicale. —

Cele multe înainte!

Biserica și Statul

— Dintr'o scrisoare a Papei Pius al XI-lea —

Problema raporturilor dintre Biserică și Stat este de importanță capitală. Mai ales în Italia unde, prin recenta soluționare a chestiunii romane, s'au creat și se vor mai ivi încă situațiuni noi neprevăzute.

De aceea „Federația universitarilor catolici italieni“ a fixat ca temă a cercetărilor pentru congresul anului acestuia — ținut de curând la Roma, în cadre impunătoare și cu entuziasm vibrant — problema raporturilor dintre Biserică și Stat. Mulțumind într'o scrisoare tinerimii pentru această atențiune filială, Sfântul Părinte face și următoarele constatări luminoase asupra problemei discutate:

Această problemă gravă — scrie Pontificalele — a ajuns ușor obiectul unor erori teoretice și practice larg răspândite și adânc înrădăcinate, din cauza doctrinelor stăpânitoare, în cursul vremilor, a acelor cari voiau să vadă biserica supusă puterii civile, ori profesau separațiunea totală a Bisericii de Stat. De aici necesitatea de-a examina bine principiile privitoare la natura deosebită și scopul diferit al acestor două societăți pentru a preciza principiile esențiale ale relațiilor dintre ele, în consecință temeiul și fundamentul raporturilor cari trebuie să existe între puterea bisericească și puterea civilă. Căci

originea tuturor greșelilor în această materie este înțelegerea greșită ori ignorarea diversității naturii acestor temeuri, și istoria ne învață că dureroasele conflicte cari au turburat raporturile dintre Biserică și Stat au isvorit din necunoașterea naturii și scopului Bisericii înseși.

Intr'adevăr, deși instituirea și constituția divină a Bisericii o așază, pe ea și misiunea ei suprafirească, mai pe sus de orice instituție pur naturală, cum e cea a Statului și mai pe sus de scopul și atribuțiunile lui, totuși ele nu vatămă întru nimic și nu contrariează drepturile Statului. Dimpotrivă, le înalță, le apără, le întăresc spre binele societății omenești. Pentru că, dând lui Dumnezeu ceea ce este a lui Dumnezeu, după minunata vorbă a evangheliei, se recunoaște mai limpede Cezarului ceea ce este a Cezarului, fiind și aceasta o cerință a rânduielii puse de Dumnezeu.

De aici necesitatea, ca Biserica și Statul să meargă împreună spre ținta lor respectivă. A opune Statul Bisericii însemnează a turbura rânduiala providențială a societății omenești și a pricinui pagube foarte grave atât individului cât și societății. Dimpotrivă, cu cât va fi mai armonioasă activitatea celor două puteri și cu cât va fi mai solid principiul autorității, cu atât vor fi mai asigurate binele și viitorul națiunii.

Mulțumirea noastră pentru alegerea acestei teme este cu atât mai mare, cât ea se pune studenților universitari, cărora societatea le va încredința, ca mâine, funcțiuni de conducere. Avem încrederea, că acești fii iubiți, vor simți, în aceste zile, mai viu grandoarea și frumuseța câmpului de apostolie cari li-se deschide pentru răspândirea și realizarea principiilor sănătoase de ordine socială... —

În alocuția părintească, adresată universitarilor în audiență dela sfârșitul congresului, Sf. Părinte a subliniat din nou principiile acestei scrisori, voind să arate câtă importanță dă deplinei lor înțelegeri și răspândiri.

Citiți și răspândiți: „UNIREA“

stau legate de existența acestei oaze pentru refugiu celor dornici de primăvara luminii spirituale și orice încrustare nu va rămânea decât o palidă mărturie, față de gesturile și pornirile nobile ale vlădicilor uniți, cari își împărțeau bucata de pâine cu elevii și dascălii.

Trecutul acestor școli rămâne timbrat de gesturi cari pot fi date ca cele mai emoționante pilde de solidaritate umană; arhivele lor sunt o dovadă lapidară despre legătura și înțelegerea ideală care exista între mulțime și îndrumătorii ei. Din această contopire cărturarilor și-au făcut cea mai frumoasă dogmă a vieții.

Omagiul cel mai suprem pe care îl putem aduce școlilor din Blaj, la această aniversare, e să le urmărim năzuințele trecutului și să ne inspirăm din pildele cari stau legate de ele. Vom aduce astfel toată recunoștința noastră pentru descătușarea națională și rosturile cari ni le-au creat în cultura Europei și în același timp vom trage și un profit imediat: vom pași pe drumul celor mai bune îndrumări.

Câteva date istorice

Despre trecutul istoric al școlilor din Blaj facem loc câtorva date, dintr'o broșură extrem de interesantă a d-lui Alex. Lupeanu, profesor și publicist:

Episcopul Inochentie Micu Clain și urmașul său Petru Pavel Aron pun temelie institutelor de cultură din Blaj, mănăstirii de

călugări, seminarului teologic, liceului de băieți și celorlalte școli, cari sunt cele dintâi școli sistematice și durabile la Români de pretutindeni, începând cu anul 1754. Aceste școli au dat neamului românesc, foarte înapoiat în cultură și asuprit politicește, mai mult decât 60.000 de oameni cu carte și conștiinți luptători sub raport național. Școlile Blajului au fost un emporiu de religiositate, de cultură și de aspirații naționale.

Pe lângă acest aport generos, Blajul a mai dat ocazia să răsară și un altul, care, în legătură cu cel dintâi, a dat naștere nu numai îndrumărilor de cultură, ci și avântului politic. Episcopii uniți trimit la Roma o serie întregă de tineri români, cari, din graiul cărților de studiu și din contemplarea monumentelor glorioase ale Italiei, și-au însușit mândria de latini. Ei se întorc acasă și devin apostolii convingerii următoare: Noi suntem urmași ai împăratului Traian, suntem cei mai vechi locuitori ai Daciei după cucerirea romană. Prin urmare avem tot dreptul să ne organizăm aspirațiile și postulatele etnice pe aceste temeuri!

Luceferii școlii latine, Samuil Clain, Gheorghe Șincai și Petru Maior pornesc opera de regenerare în baza convingerilor de mai sus. Ei reușesc să dea acelor convingeri temeuri științifice, făcând începutul solid al studiilor de filologie și de istoriografie românească. Elevii lor umplu Transilvania și trec Carpații în Muntenia și Moldova, inoculând pretutindeni con-

știința latinității și avânturile spre înaintare. Timotei Cipariu, vestitul canonic blăjan, este între întemeietorii Academiei române, iar Aron Pumnul, alt elev al școlii latine, trezește Bucovina. Același Cipariu și arhiereul Șuluțiu se întâlnesc la înființarea Astei de azi la 1861.

Școlile Blajului sunt primele școli românești sistematice ale întreg neamului nostru și au avut dascăli și îndrumători, bărbați ca Samuil Clain, Petru Maior, Gh. Șincai, Simion Bărnuțiu, Aron Pumnul, Timotei Cipariu, Ion M. Moldovan și alții. De aci au plecat în drum de apostolie spre celelalte provincii românești dascălii: dr. Vasile Pop, Fabian, Costea, Manfi, Murgu, Bojinca, Caian, Aron Florian, Ion Maiorescu, Treboniu Laurian, Axente Severu, Bălășescu, Nicoară, Gavril Munteanu, Ioan Suciu, Pumnul și Vasile Bumbac.

V. Munteanu.

A murit Alexandru Davila. Săptămâna trecută s'a stins la București — după lungi suferințe contrase pe urma unui atentat — ultimul laureat al premiului național pentru poezie, d. Alexandru Davila, autorul atât de apreciat al piesei teatrale »Vlaicu Vodă« și a altor lucrări mai puțin cunoscute. El n'a scris mult, dar a scris cu artă și cu mare grijă pentru graiul în care își comunica ideile. Moare la vârstă de 67 ani și a avut o înmormântare vrednică de opera lui.

Știri mărunte

Personale. P. Ven. Ordinariat arhidiecezan a numit pe pâr. *Victor Moldovan* profesor pentru contabilitate la școala comercială de băieți și fete din Blaj.

— Acelaș a numit pe pâr. *Nicolae Coroiu* paroh la Mușca, pe pâr. *Dumitru Costea* adm. parohial la Lopadea veche, pe pâr. *Victor Varga* adm. parohial la Sâncraiu Almașului, pe pâr. *Gheorghe Covoran* adm. parohial la Cincu, pe pâr. *Onorin Damian* adm. parohial la Spătac, pe pâr. *Ioan Oniga* adm. parohial la Vad, pe pâr. *Nicolae Țărean* adm. parohial la Bazna, pe pâr. *Ioan Aldea* adm. parohial la Frâua, pe pâr. *Avisalon Costea* adm. parohial la Frumoasa, pe pâr. *Octavian Fulicea* adm. parohial la Mărgineni, iar pe pâr. *Ioachim Maxim* adm. parohial la Vișag.

— P. Ven. Ordinariat de Gherla a numit pe pâr. *Aurel Oltean* paroh la Lunca de jos, pe pâr. *Alimpu Filip* paroh la Badou, pe pâr. *Nicolae Lemenyi* paroh la Stoiana, pe pâr. *Aurel Papiu* paroh la Giorocuta, pe pâr. *Victor T. Pop* adm. local la Valcăul de sus, pe pâr. *Vasile Husa*, adm. local la Apșia de mijloc (beneficiul superior), pe pâr. *Andrei Berinde* adm. local la Borșa III, pe pâr. *Felician Marica* adm. local la Varani, pe pâr. *Iosif Mânzat* adm. local la Suarăș, iar pe pâr. *Gavril Pop* adm. local la Hurez.

Concurs. P. Ven. Ordinariat de Gherla publică, cu termenul de 1 Noembrie, concurs la parohiile *Halmosd* (prot. Valcăului), *Bunești* (prot. Gherlei) și *Comlăușa* (prot. Turzului).

Preasfințitul Alexandru al Lugojului împlinește 25 ani de preoție. Joi viitoare în 31 Octombrie c. se va serbători la Lugoj, în cadre restrânse — rămânând ca sărbătorirea în stil mai mare să se facă numai după încheierea lucrărilor de restaurare a bisericii catedrale — jubileul preoțesc de 25 ani a Preasfințitului Dr. Alexandru Nicolescu. Ne alăturăm și noi cu dragă inimă la omagiile ce se vor aduce Preasfinției Sale cu acest prilej și îi urăm încă mulți și fericiți ani spre binele bisericii și a neamului nostru.

Rutenii noștri în chestia noii episcopii. Ocupându-se de noua episcopie a Nordului, căreia Concordatul supune — după cum se știe — și pe Rutenii gr.-catolici din Bucovina și Maramureș, ziarul »Ceas« din Cernăuți serie că pâr. *Clemente Zlepco*, administratorul apostolic din Siret ar fi pornit o mișcare pentru a se câștiga pe seama acestor Ruteni o eparhie ruteană independentă. Un sobor de protopopi convocat în acest scop la Câmpulung pe ziua de 3 Septembrie a hotărât, ni-se spune, că memoriul elaborat în această chestiune să fie prezentat Sfântului Scaun prin mijlocirea Nunțiului papal din București și a episcopilor ruteni din Polonia și Cehoslovacia. Un rezultat abia va putea să aibă această mișcare, dar considerând mai ales atitudinea ziarului »Ceas«, care se arată de pe acum nemulțumit de autonomia ce va fi dată »vicariatului rutean supus episcopului român«, ea merită, credem, toată atenția cercurilor interesate. Mai ales, că nu înțelegem ce rost pot avea în aceasta chestiune episcopii, fie și ruteni, ai altor țări.

Locale. Dumineca viitoare va predica în catedrală Mgr. Dr. *Alexandru Rusu*, canonic metropolitan.

— Intârziindu-se cu lucrările de pavare plănuită, comisia interimară a hotărât ca anul acesta ele să se restrângă la porțiunea din fața liceului și a internatului de băieți și a părții ce leagă piața de strada Călărașilor. Restul se va conti-

nuia în cursul anului viitor, pe când vom avea, sperăm, și noul consiliu definitiv, mai stăpân pe destinele sale decât actuala comisie.

Eparhia noastră din Oradea și-a creat o bancă. Sub numele »Unirea« s'a înființat de curând la Oradea o bancă a eparhiei noastre de acolo, menită în primul rând pentru o fructificare cât mai rentabilă a diferitelor fonduri și fundațiuni diecezane. Pornită cu un capital de 7 milioane și jumătate, noua bancă va face, evident, toate operațiunile bancare obișnuite, realizând, cu o bună conducere, venituri desigur foarte frumoase. În primul consiliu de administrație se găsesc aproape toți membrii capitolului orădan, o bună garanță ca »Unirea« să prospereze, devenind — cum o dorește — una din cele mai sigure instituite bancare din țară. La Gherla au înființat o instituție similară profesorii dela teologia de acolo și ideea n'ar strica poate să fie realizată și la noi în Blaj, unde mulțimea fondurilor și fundațiilor diecezane ar putea să i asigure o viabilitatea de primul rang.

O distincție bine meritată. Ministerul instrucției a conferit d-șoarei *Eliza Bodocan*, fosta directoară a Internatului nostru de fete, »Răsplata muncă pentru învățământ cl. I«. Este o distincție din cele mai binemeritate, care va face multă bucurie între toate foaștele eleve ale acestei profesoare.

Câteva date referitoare la școlile primare. Un comunicat al ministerului instrucției, unde a început să se lucreze și statistic, aduce la cunoștința marelui public că în cursul anului școlar trecut am avut cu totul 13280 de școli primare la sate și 1038 la orașe; în Ardeal au fost din acestea 3816 la sate și 160 la orașe. Membrii corpului didactic primar se cifrează cu 37.338, dintre cari 31.929 la sate, iar restul de 5409 la orașe; în Ardeal avem 7342 învățători și 968 institutori. Numărul elevilor acestor școli a fost 1.474.719 la sate și 198.719 la orașe; în Ardeal cifra acestora se prezintă cu 347.821 la sate și 36.977 la orașe.

Rezultatele generale ale bacalaureatului din toamna aceasta. La ministerul instrucției au sosit toate datele cu privire la rezultatul examenului de bacalaureat din toamna aceasta. S'au prezentat în total 8040 de candidați și au fost declarați reușiți 3910, deci mai puțin decât cincizeci la sută.

† **Pâr. Pachomiu Pop**, paroh și protopop onorar în Lozna (eparhia Gherlei), s'a stins la 22 Septembrie c. în anul 67 al vieții și 43 al preoției sale cinșite. — Odihnească în pace!

Telefonul „Unirii“

A. Șarmaș. Am transpus șirele Dvoastre părinților asumpționiști dela noi (Blaj, Casa Domnului), de unde veți primi în curând toate lămuririle dorite. În românește nu știm să fie niciuna din cărțile cerute.

M. Sibiu. Biserica noastră nu va admite nicicând, ca școlile pentru preoție să poată înscrie și persoane de sex feminin, cari nu pot fi părtașe, din drept divin, sacramentului preoției. Nesocotirea acestei taine și doctrina eretică despre universalitatea »preoției« a îndemnat sectele protestante să deschidă teologiile lor și pentru sexul femeiesc și dacă ortodoxia noastră ardeleană (din Oradea și acum dela Dvoastră) a început să le imiteze în timpul din urmă, dovedește numai că tinde să se apropie cât mai mult de ideile protestantismului. Învățământul religios din școli e socotit la noi ca o parte a oficiului preoțesc al magisterului și astfel nu vom putea fi ispitiți nicicând, ca de dragul »catedrelor de religione dela școlile de fete« să »modernizăm« și noi ceva în punctul acesta.

Dr. B. Cluj. Aveți toată dreptatea. Oficiul liberalilor dela Dvoastră putea să facă asemănarea dintre familia domnitoare și aceea a dlui »Iuliu de Bădăcini« foarte bine și fără a-l aduce pe acesta numai decât în legătură cu Blajul și »intreaga lui progenitură«. Dacă n'a făcut-o, înseamnă că pentru »Națiunea« și patronii acesteia Blajul este mai urgisit decât însuși șeful guvernului, pe care dacă nu-l pot înghîți nici decum este poate tocmai pentru motivul, că în anumit înțeles poate fi cuprins și dsa sub epitetul »de progenitură a Blajului«. Nu cu astfel de mijloace poate fi însă cucerit Blajul pentru scopurile politice a celorce vânează mai nou partizani cu arcanul.

P. Oradea. După informațiile ce avem, lucrările pentru organizarea noii episcopii dela Nord întârzie mai ales din cauza absenței din țară a Monseniorului Dolci, Nunțiul papal dela București, reprezentantul Sf. Scaun în comisiunea concordatară. Îndată ce se va întoarce se va întruni conferința delegaților, chemată a lua ultimele hotărâri în chestiune. E vorba ca încă în cursul acestui an să se perfecteze întreg complexul chestiunilor în legătură cu această episcopie, pentru ca noul buget să poată ținea seamă de sumele reclamate de personalul și alte lipsuri ale ei.

Sz. Pécs. Ungaria. Adresați-vă în chestia dicționarelor dorite la librăria »Lepage« în Cluj, care poate să Vi-le trimită imediat, cu ramburs sau pe calea cea veți arăta.

S. Ocnașugatag. Confirmăm primirea sumei de Lei 200, abonament pe anul curent.

B. Topa de Criș. Prin »U. P.« am primit suma de Lei 200, abonament pe 1929.

Oficiul parohial. Folia. Confirmăm primirea sumei de Lei 200.

M. Făreșa. Am primit abonamentul pe anul curent.

In atențiunea parohiilor și eparhialatelor bisericești

Comandați

CLOPOTE

de calitate superioară, la cel mai mare depozit românesc din Ardeal:

Alexandru Anca

CLUJ, str. Regina Maria No. 43.

Tot aici: Policandre, Sfeșnice, Ornate și Recvizite bisericești, Prapori, Cărți preoțești și de rugăciuni. Teatre populare și școlare, monoloage, dialoge, etc. etc.

CEREȚI PREȚURENT DETAILAT

Vasile Hoza

Magazin de ornate bisericești. Vesminte din cele mai bune stoffe.

Prapori de mătășă din Damasc. Candelabre din bronz auriu de 6 până la 24 lumini. Potire cădelnițe, picside, epitrafire.

Fabrica de clopote

Turnătorie de fontă și metal. La comandă fabric clopote orice mărime din cel mai bun material cu garanție de 50 ani și se află în depozit dela 10—500 kgr. Prețurile cele mai solide.

Vasile Hoza

Sibiu, Piața Prințul Carol Nr 6

TURNATORIE DE CLOPOTE

FRITZ KAUNTZ

foșt

SCHIEB & KAUNTZ

Sibiu — Str. Morilor 2

Livrează clopote de biserică pe garanție de ani îndelungați, turnate din material de prima calitate ca înaintea de războiu efectuate în mod artistic. Experiență îndelungată, de ani de zile, asigură o muncă ireproșabilă și un sunet armonios.

Cereți oferte speciale!

Pe scrisori rog a se indica adresa precisă